

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/podkarpacki-kongres-pamieci-na/191832,Wielka-historia-w-kontekscie-malych-ojczyzn-prezentacja-raportu-Edukacja-dla-pam.html>
08.05.2024, 18:41

Wielka historia w kontekście małych ojczyzn - prezentacja raportu „Edukacja dla pamięci” na Podkarpackim Kongresie Pamięci Narodowej - Jasionka k. Rzeszowa, 4 października 2023 r.

Podczas rozpoczętego dzisiaj Podkarpackiego Kongresu Pamięci Narodowej dr. hab. Krzysztof Malicki, profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego, zaprezentował raport zawierający wyniki zleconych przez IPN badań na temat wiedzy historycznej Polaków i ich postaw wobec przeszłości - tym razem w odniesieniu do województwa podkarpackiego. Bezpośrednio po prezentacji raportu odbyła się debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”.

**Podkarpacki
Kongres Pamięci
Narodowej**

**Historia mówi przez pokolenia
4-5 października 2023**

Zespół naukowców pod kierunkiem prof. Malickiego zadał 387 mieszkańcom Podkarpacia (osobom powyżej 20 roku życia, uczniom szkół średnich oraz nauczycielom historii) pytania o postaci, wydarzenia i miejsca związane z historią miejsc ich zamieszkania, wywołujące w nich dumę, postrzegane przez nich jako ważne. Celem tych pytań była nie tylko chęć stworzenia **kanonu pamięci regionalnej**, lecz także określenia, w jakich sferach aktywności wskazywane postaci czy wydarzenia będą się sytuować. Pośrednim celem pytań było także sprawdzenie poprawnej wiedzy o „małej przeszłości” regionalnej. Oto najważniejsze wnioski:

- W odpowiedziach o **postaci związane z Podkarpaciem** respondenci wskazywali głównie Ignacego Łukasiewicza, pioniera przemysłu naftowego, założyciela pierwszej na świecie kopalni ropy naftowej w Bóbrce oraz gen. Władysława Sikorskiego, który urodził się w Tuszowie Narodowym, wsi położonej w województwie podkarpackim.
- **Za najważniejsze wydarzenia historyczne regionu** respondenci najczęściej uznawali zaś powstanie lampy naftowej (1853) i pomoc Żydom podczas II wojny światowej (zwłaszcza w kontekście męczeństwa bł. rodziny Józefa i Wiktorii Ulmów w marcu 1944 r.).
- Ale aż 41% respondentów zaznaczyło odpowiedź „**trudno powiedzieć**”, co pokazuje, jak wielkie jest pole do działania w zakresie edukacji historycznej.

Młodzież podkarpacka nie różni się od rówieśników w Polsce co do oceny roli internetu, filmów i telewizji oraz tematów rozmów o przeszłości w małych gronach (np. rodzinnym, rówieśniczym). Istotne różnice statystyczne zauważamy w ocenie drukowanych źródeł wiedzy. Te ostatnie uczniowie z Podkarpacia częściej oceniali jako atrakcyjne i wiarygodne. Co ciekawe, oceny szkolnych lekcji przekazujących wiedzę o historii są surowe. Są one częściej postrzegane jako mniej atrakcyjne, mniej wiarygodne i mniej ważne jako źródło wiedzy.

Podsumowując wyniki badań, koordynujący je prof. Malicki podkreślił, że zaprezentowane wyniki należy potraktować jako pilotaż badań nad problemami, które z pewnością zasługują w przyszłości na kolejne i bardziej pogłębione regionalnie projekty badawcze. Jak zaznaczył - wydawałoby się, że współczesne młode pokolenie, „wpatrzone w smartfony”, wypadnie w badaniach znacznie gorzej, niż wykazały to wyniki badań”.

Analiza pamięci regionalnej jest potrzebna i konieczna nie tylko dla celów czysto poznawczych, lecz także dla kreowania polityki edukacyjnej i tworzenia programów nauczania. W przypadku Podkarpacia jest ona jednak szczególnie trudna, gdyż region w jego obecnym kształcie (województwo powstało w 1999 r.) nie mógł w swych dziejach wykształcić politycznej, gospodarczej i kulturalnej odrębności.

Analiza wyników badań umożliwia jednak odtworzenie występujących w regionie form pamięci i pokazanie tego, co jest w nich specyficznie lokalne, a także tego, co stanowi odzwierciedlenie narodowej historii Polski. A problem jest tym bardziej interesujący, że w świetle wyników badania „Edukacja dla Pamięci” na Podkarpaciu (oraz w woj. świętokrzyskim) zanotowano najwyższe wskaźniki deklaracji o nieprzerwanym zamieszkiwaniu rodzin respondentów w regionie jeszcze od czasów przedwojennych.

Zaprezentowany w raporcie „Edukacja dla pamięci” dotyczącym województwa podkarpackiego materiał empiryczny wskazuje, że **historia ziem należących do dzisiejszego regionu podkarpackiego jest zasadniczo postrzegana jako odzwierciedlenie wielkiej historii narodowej Polski**. Wymieniane przez respondentów

postaci i wydarzenia mają swój regionalny pierwiastek, lecz racją ich wskazywania jest przede wszystkim obecność w procesach historycznych istotnych z punktu widzenia historii Polski.

Zjawisko to jest znamienne, ponieważ już w okresie zaborów na ziemiach obecnego Podkarpacia znalazło się wiele istniejących po dziś upamiętnień (są to np. pomniki wieszczów, obeliski grunwaldzkie), podkreślających nie odrębność regionu, lecz poczucie łączności z zagrabioną przez zaborców Ojczyznę i wspólnotą narodową wszystkich Polaków.

Bezpośrednio po prezentacji raportu „Edukacja dla pamięci” odbyła się debata panelowa **„Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”**. Prowadzący debatę prof. dr hab. Jan Draus (Kolegium IPN/UR) na bazie zaprezentowanego przez prof. Malickiego raportu dyskutował z Maciejem Małozięciem (zastępca burmistrza m. Dębicy/ŚZŻAK), Tomaszem Rogiem (MBP w Cieszanowie/Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubaczowskiej), dr hab. Tadeuszem Zychem (UR/Tarnobrzeskie Towarzystwo Historyczne) o stanie świadomości historycznej mieszkańców województwa podkarpackiego.

Paneliści dzielili się własnymi doświadczeniami w zakresie kształtowania świadomości historycznej, w tym historii regionalnej, omawiano rodzaje i formy społecznej aktywności na Podkarpaciu, które wyrosły na fundamencie pamięci historycznej i mają wpływ na świadomość historyczną. Zastanawiano się także nad tym, czy uzasadniona jest teza o specyfice Podkarpacia oraz jakie **projekty i działania należałoby rozpocząć na Podkarpaciu, aby dowartościować świadomość historyczną.**

Na zakończenie pierwszego dnia Podkarpackiego Kongresu Pamięci Narodowej dnia odbędzie się uroczysta gala wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności oraz Medali „Reipublicae Memoriae Meritum”.

Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej to dwudniowe wydarzenie, które podsumowuje ponad dwudziestoletni dorobek Instytutu Pamięci Narodowej, a także prezentuje historyczną ofertę edukacyjną w zupełnie nowej formule – w myśl hasła „Historia mówi przez pokolenia”. Pomysł prezentacji naszego dziedzictwa narodowego szerokiemu gronu odbiorców to odpowiedź na wyniki zrealizowanych w 2022 r. na zlecenie IPN badań społecznych dotyczących wiedzy historycznej Polaków i ich postaw wobec przeszłości. Badania opracowane przez zespół naukowców pod kierunkiem dr. hab. Krzysztofa Malickiego, profesora Uniwersytetu Rzeszowskiego zostały przedstawione podczas konferencji otwierającej kwietniowy Kongres Pamięci Narodowej. [Wyniki raportu „Edukacja dla pamięci”](#), w języku [polskim](#) i [angielskim](#), można pobrać ze strony internetowej IPN.

► Te i wiele innych wydarzeń, edukacyjnych oraz [naukowych](#), [strefa nowych technologii](#), filmy historyczne, strefa upamiętniania i strefa poszukiwań, strefa archiwum IPN prezentująca projekt [Archiwum Pełne Pamięci](#), wystawy multimedialne, [gale i koncert](#), turniej gier historycznych, strefa dla najmłodszych ► w czasie [Podkarpackiego Kongresu Pamięci Narodowej](#) w G2A Arena w Jasionce koło Rzeszowa 4 i 5 października 2023 r. ► Szczegółowy plan wydarzenia: <https://kongrespamiecinarodowej.pl/>

► **Przyjdź na [Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej](#) i [zarejestruj się już dziś](#).**

► [Obejrzyj spot promujący Kongres Pamięci Narodowej](#)

Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej

► <https://kongrespamiecinarodowej.pl/>

► **Wstęp wolny po wcześniejszej [rejestracji](#). Zapraszamy!**

Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzeja Dudy

Organizator

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Rzeszowie

Kontakt dla mediów:

Oddział IPN w Rzeszowie

Katarzyna Gajda-Bator

kom. 602 712 537, tel. (17) 860 60 12

katarzyna.gajda-bator@ipn.gov.pl

Rzecznik Prasowy IPN - Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

PLIKI DO POBRANIA

[Edukacja_dla_pamieci_PL \(pdf, 4.62 MB\) 04.10.2023 15:44](#)